

תענית ה

סתירה

בשלשה במרחשוון שואלין את הגשמים, רבן גמליאל אומר: כשבעה בו. ואמר רבי אלעזר: הלכה כרבן גמליאל!	אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה – שמיני עצרת	
ר' אלעזר	ר' יוחנן	פתרון 1: גברא אגברא קא רמית?
לשאל דחייה: והאמר רבי יוחנן: התחיל להזכיר - מתחיל לשאול, פסק מלשאול – פוסק מלהזכיר!	להזכיר	פתרון 2
לבני בבל דחייה: מאי שנא לדידן - דאית לן פירי בדברא, לדידהו נמי - אית להו עולי רגלים!	לבני ארץ ישראל	פתרון 3
בזמן שבית המקדש קיים	בזמן שאין בית המקדש קיים.	פתרון 4 – הכל בארץ ישראל

שאלה: אנן דאית לן תרי יומי, היכי עבדינן?

רבא ורב ששת ורב לאחר שחזר בו והלכתא	שמואל	רב	
מזכירים	מזכירים	מזכירים	מוסף יום ח'
מזכירים	מזכירים	לא מזכירים	מנחה יום ח'
מזכירים	לא מזכירים	לא מזכירים	ערבית ושחרית יום ט'
מזכירים	מזכירים	מזכירים	מוסף יום ט'

עד מתי שואלין את הגשמים? רבי יהודה אומר: עד שיעבור הפסח, רבי מאיר אומר: עד שיצא ניסן, שנאמר (יואל ב') ויורג לכם גשם יורה ומלקוש כראשון.

6 שאלות ששאל רב נחמן לרב יצחק ועל כולם ענה לו בשם ר' יוחנן.

1. שאלה: אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: יורה בניסן? יורה במרחשוון הוא! דתניא **יורה במרחשוון ומלקוש בניסן!**

תשובה: אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה, דכתיב ביה (יואל א') **יג' הגשם אכז הארכה וא'**. אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים, ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן. אמר להם נביא לישראל: צאו וזרעו. אמרו לו: מי שיש לו קב חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחיה, או יזרענו וימות? - אמר להם: אף על פי כן, צאו וזרעו. נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלים. יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי, וירדה להם רביעה שניה בחמשה בניסן, הקריבו עומר בששה עשר בניסן, נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום, נמצא עומר הקרב מתבואה של ששה חדשים קרב מתבואה של אחד עשר יום. ועל אותו הדור הוא אומר: (תהלים קכ"ו) **הזרעים כמטעה כרנה יקצו הזוק יק וכנה שא משק הזרע וגו'.**

דרשת המשך הפסוק: מאי **הזוק יק וכנה שא משק וגו'**? אמר רבי יהודה: שור כשהוא חורש - הולך ובוכה, ובחזירתו אוכל חיז מן התלם. וזהו **כא כה שא כרנה**. מאי **שא אמתו!**? אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא: קנה - זרת, שיבולת - זרתים.

2. שאלה: אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב (מלכים ב' ח') **כי קרא ה' זרעב וא כה אכז**

הארז שבע שנים, בהנך שבע שנים מאי אכול?

תשובה: אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: שנה ראשונה - אכלו מה שבבתים, שניה - אכלו מה שבשדות. שלישית - בשר בהמה טהורה, רביעית - בשר בהמה טמאה, חמישית - בשר שקצים ורמשים, ששית - בשר בניהם ובנותיהם, שביעית - בשר זרועותיהם, לקיים מה שנאמר (ישעיהו ט') **איש כשו זרעו יאכז.**

3. שאלה: ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב (הושע י"א) **כקרבך קבש וא אכזא כעיר,** משום **כקרבך קבש וא אכזא כעיר?**

תשובה: אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן: אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה.

קושי: ומי איכא ירושלים למעלה?

תירוץ: אין, דכתיב (תהלים קכ"ב) **ירושלים הכטיה כעיר שחכרה זה יחוו**.

4. **שאלה:** ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב (ירמיהו י') **וכאחת יבערו ויכסו מוסר הכזים עליו הוא?**

תשובה: אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: אחת היא שמבערת רשעים בגיהנם, מאי היא - עבודה זרה.

כתיב הכא **מוסר הכזים עליו הוא**, וכתיב התם (ירמיהו י') **הכז הוא מעשה תעתעים**.

5. **שאלה:** ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב (ירמיהו ב') **כי שתיס רעות עשה עמי**, תרתין הוא דהוו? עשרין וארבע שביקא להו?

תשובה: אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן: אחת שהיא שקולה כשתים ומאי ניהו - עבודה זרה, דכתיב

(ירמיהו ב') **כי שתיס רעות עשה עמי אתי עכבו מקור מים חיים לחצב זהם כארות כארות נשכרם**.

וכתיב בהו (ירמיהו ב') **כי עכרו איי כתיים וראו וקרי שרחו והתכוש מאה ואו' הרימיר זו' אדריס והמה**

זא אדריס ועמי המיר ככאוו כלאו יועי. תנא: **כותיים עובדים לאש, וקדריים עובדין למים**. ואף על פי שיודעים שהמים מכביין את האש - לא המירו אלהיהם, ועמי המיר כבודו בלוא יועיל.

6. **שאלה:** ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: מאי דכתיב (שמואל א' ח') **ויהי כאשר זקן שמואל**, ומי סיב שמואל כולי האי? והא בר חמישים ושתיים הוה, דאמר מר: מת בחמישים ושתיים שנה - זהו מיתתו של שמואל הרמתי!

תשובה: אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: זקנה קפצה עליו, דכתיב (שמואל א' ט"ו) **נחמת' כי הנאכתי את שאול**.

אמר לפניו: רבונו של עולם, שקלתני כמשה ואהרן, דכתיב (תהלים צ"ט) **משה ואהרן ככהנו ושמואל**

כקראי שמו, מה משה ואהרן - לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם, אף אני לא יתבטל מעשה ידי בחיי!

אמר הקדוש ברוך הוא: היכי אעביד? לימות שאול - לא קא שביק שמואל, לימות שמואל אדזוטור - מרנני אבתריה, לא לימות שאול ולא לימות שמואל - כבר הגיעה מלכות דוד, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.

אמר הקדוש ברוך הוא: אקפיץ עליו זקנה, היינו דכתיב (שמואל א' כ"ב) **ושאול יושב כזבעה תחת**

האש כרמה, וכי מה ענין גבעה אצל רמה? אלא לומר לך: מי גרם לשאול שישב בגבעה שתי שנים ומחצה - תפלתו של שמואל הרמתי.

קושי על התשובה: ומי מידחי גברא מקמי גברא?

תירוץ: אין, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב (הושע ו') **על כן חצבת'**

כנביאים הושתים כאמרי פי, במעשיהם לא נאמר אלא באמרי פי, אלמא: מידחי גברא מקמי גברא.

סיפור על רב נחמן ורב יצחק: רב נחמן ורבי יצחק הוו יתבי בסעודתא,

אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: לימא מר מילתא!

אמר ליה, הכי אמר רבי יוחנן: אין מסיחין בסעודה, שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה.

בתר דסעוד אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: יעקב אבינו לא מת.

אמר ליה: וכי בכדי ספדו ספדניא וחנטו חנטייא וקברו קברייא?

אמר ליה: מקרא אני דורש, שנאמר (ירמיהו ל') **ואתה אז תיבא עכפי יעקב נאם ה' ואז תחת ישרא**

כי הני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ סביב, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים - אף הוא בחיים.

עוד שיחה ביניהם: אמר רבי יצחק: כל האומר רחב רחב מיד נקרי. אמר ליה רב נחמן: אנא אמינא, ולא איכפת לי! - אמר ליה: כי קאמינא - בידועה ובמכירה.

עוד סיפור עליהם: כי הוו מיפטרי מהדדי אמר ליה: ליברכן מר!

אמר ליה: אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא, ומצא

אילן שפירותיו מתוקין וצלו נאה, ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו, ושתה ממימיו, וישב

בצילו. וכשביקש לילך, אמר: אילן אילן, במה אברכך? אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין - הרי

פירותיך מתוקין, שיהא צילך נאה - הרי צילך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתך - הרי אמת

המים עוברת תחתך. אלא: יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך. אף אתה, במה אברכך?

אם בתורה - הרי תורה, אם בעושר - הרי עושר, אם בבנים - הרי בנים. אלא: יהי רצון שיהיו צאצאי

מעיד כמותך.